LINEAIRE REGRESSIE: DE BASIS

14 mei 2024

Training O + S

Elmar Jansen (elmar@elmarjansen.nl)

WIE BEN IK?

Elmar Jansen (elmar@elmarjansen.nl)

Docent Sociale Wetenschappen (Universiteit van Amsterdam)

- methoden- en statistiekonderwijs
- diverse vakken sociaal wetenschappelijke theorie

Algehele statistiek-, data- en programmeernerd

VANDAAG

1. Regressie: de basis
   a) Waarom regressie?
   b) Wat is regressie?
2. Enkelvoudige Lineaire Regressie
   a) Conceptueel: regressievergelijking en grafiek
   b) Interpretatie van coëfficiënten
3. De R^2
4. Omgaan met onzekerheid
   a) Standaardfout
   b) T-toets(en)
   c) F-toets
5. Meervoudige Regressie
   a) Conceptueel: regressievergelijking
   b) Interpretatie van coëfficiënten
6. Afsluiting

DE KOMENDE WEKEN

Bijeenkomst	Onderwerp
Dinsdag 14 mei	Lineaire regressie: de basis
Dinsdag 21 mei	Lineaire regressie vervolg: assumpties, controleren en dummy-variabelen
Donderdag 30 mei	Logistische Regressie
Dinsdag 4 juni	Interacties
Dinsdag 11 juni	Multilevel-analyse

WAAROM REGRESSIE?

RELATIES TUSSEN VARIABELEN

- In statistisch onderzoek willen we vaak meer dan alleen losse variabelen samenvatten: we zijn geïnteresseerd in **verbanden** en **relaties** tussen verschillende variabelen

- Als die variabelen gemeten zijn op **interval/ratio-niveau** (ze zijn numeriek), is regressie vaak de beste manier om deze relaties te onderzoeken

HOE ZAT HET OOK ALWEER MET MEETNIVEAUS?

KWALITATIEF
"overige opmerkingen"

Categoriaal

DICHOTOOM
gepensioneerd?

+ meer dan 2 categorieën

NOMINAAL
partijkeuze

+ volgorde

ORDINAAL
opleidingsniveau

+ gelijke afstanden

Numeriek

INTERVAL
temperatuur in C

+ betekenisvol nulpunt

RATIO
gewicht in kg

HOE ZAT HET OOK ALWEER MET PEARSONS CORRELATIE COËFFICIËNT *R?*

Pearsons r is:

- Maat voor samenhang tussen twee numerieke variabelen
- Getal tussen -1 en 1

Dus: we hebben al een eenvoudige maat om relatie tussen twee interval-variabelen uit te drukken…

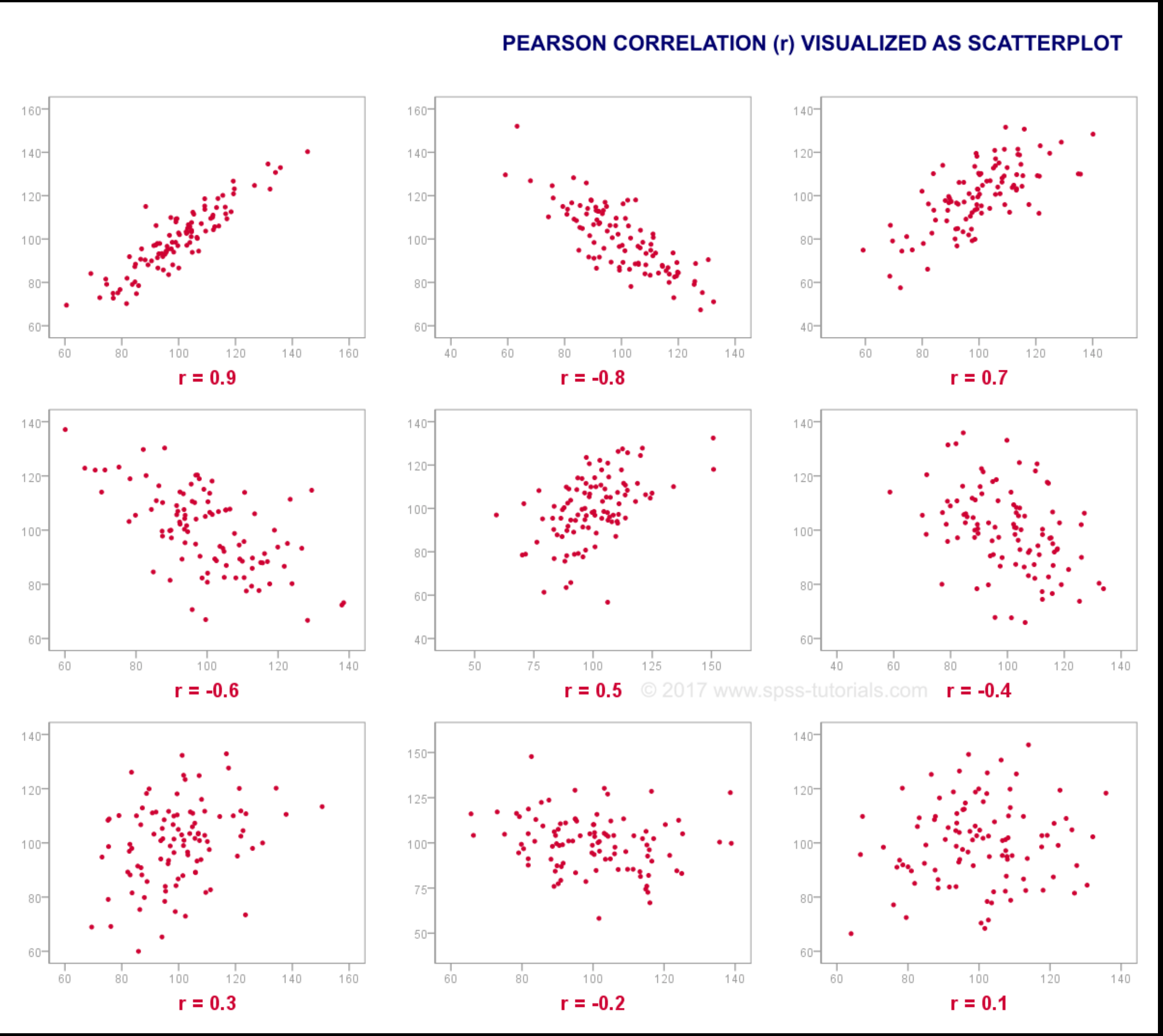

WAAROM REGRESSIE?

- Gaat uit van **causaliteit** en is **asymmetrisch** met **onafhankelijke variabelen** (de “oorzaak”) en één **afhankelijke variabele** (het “gevolg”).
- Om een **model van de werkelijkheid** te maken waarmee je kunt **voorspellen**
- Om **nauwkeurige en concrete uitspraken** te doen over het **effect** van de ene variabele op de andere
- Met meervoudige regressie kun je **controleren** voor (o.a.) schijnverbanden
- Het is **veelzijdig**: biedt een eenvoudig model dat (bijna) alle andere statistische toetsen kan vervangen

NADELEN REGRESSIE?

- Lineaire regressie werkt alleen voor **lineaire verbanden**
- Er mag geen sprake zijn van een **schijnverband**
- Vrij veel **technische voorwaarden** waaraan moet zijn voldaan (zie volgende week)
- Makkelijk om **verkeerde conclusies** te trekken
  - Veel mogelijke problemen zonder eenvoudige (technische) oplossing. Je moet dus goed weten waar je mee bezig bent
  - Interpretatie vergt enige oefening

ENKELVOUDIGE REGRESSIE

Lineaire regressie met één onafhankelijke variabele

LINEAIRE REGRESSIE

Maakt een (lineair) model

om

de waarden te voorspellen

van een *afhankelijke variable* y

met de waarden van

één of meer

onafhankelijke variabelen x

LINEAIRE REGRESSIE IN GRAFIEK

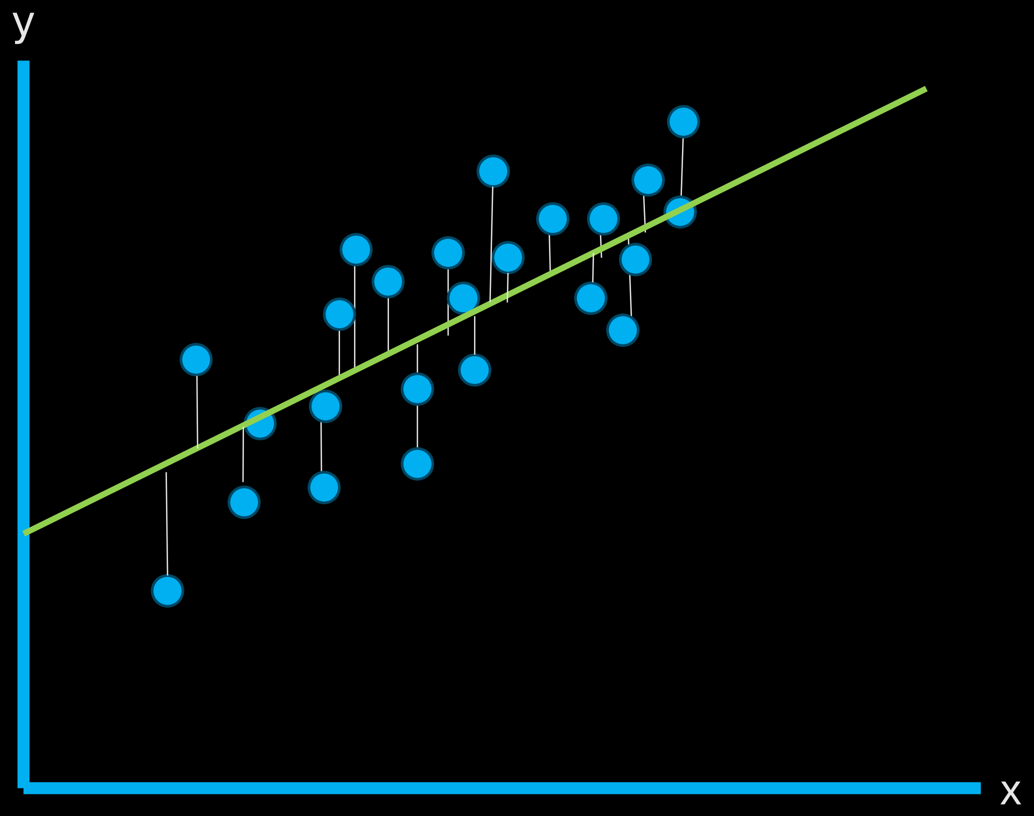

Als we een regressie “draaien”,
vragen we de software om
een lijn te trekken,
zo dat de verticale afstanden tussen
de punten en de lijn minimal zijn

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i$$

LINEAIRE REGRESSIE IN VERGELIJKING

$$\boxed{y_i} = \beta_0 + \beta_1 \boxed{x_i} + \boxed{\varepsilon_i}$$

Afhankelijke variabele (waarde voor eenheid i)

Onafhankelijke variabele (waarde voor eenheid i)

Een onverklaarde afwijking (residu) (voor eenheid i) ☹

LINEAIRE REGRESSIE IN VERGELIJKING

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i$$

Als we een regressie “draaien”,
vragen we de software om
een *schatting* van β_0 en β_1 te vinden
zo dat de residuen (ε_i)
zo klein mogelijk zijn

Of preciezer: we minimaliseren $\sum(\varepsilon_i)^2$.
Vandaar: Ordinary Least Squares of OLS

LINEAIRE REGRESSIE IN VERGELIJKING

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i$$

Griekse letters omdat de *coefficienten* hier *populatie*-parameters zijn.

We *weten* niet wat de waarden van deze parameters zijn, maar we kunnen ze wel *schatten* en er *hypothesen* over formuleren.

LINEAIRE REGRESSIE IN FORMULE

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i$$

alternatieve notaties:

$\hat{y}_i = \beta_0 + \beta_1 x_i$ (*voorspelde waarde* of *predicted value*)

$E(y_i) = \beta_0 + \beta_1 x_i$ (*verwachtingswaarde* of *expected value*)

$$gewicht_i = \beta_0 + \beta_1 lengte_i + \varepsilon_i$$

LINEAIRE REGRESSIE

Voorbeeld:

Voorspel lichaamsgewicht op basis van lengte

VOORBEELD IN GRAFIEK

$$gewicht_i = \beta_0 + \beta_1 lengte_i + \varepsilon_i$$

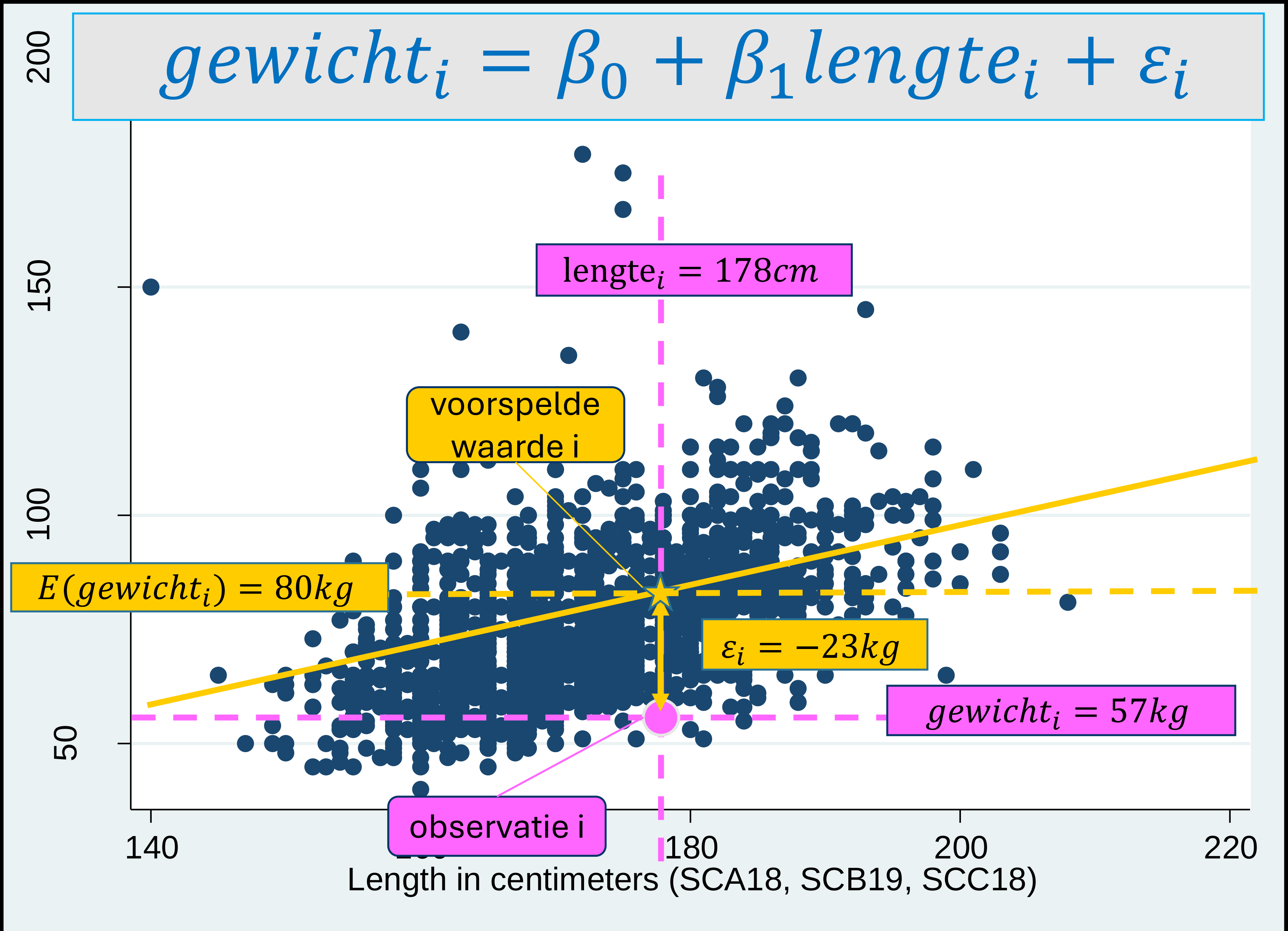

VOORBEELD IN R

```
> model <- lm(gewicht ~ lengte, data=dt)
> summary(model)

Call:
lm(formula = gewicht ~ lengte, data = dt)

Residuals:
    Min      1Q  Median      3Q     Max 
-33.169  -8.716  -1.600   7.124 107.124 

Coefficients:
             Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)    
(Intercept) -59.11937    5.89162  -10.03   <2e-16 ***
lengte        0.78450    0.03384   23.18   <2e-16 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 12.99 on 1761 degrees of freedom
Multiple R-squared:  0.2338,	Adjusted R-squared:  0.2334 
F-statistic: 537.5 on 1 and 1761 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

$$gewicht_i = \boxed{\beta_0} + \boxed{\beta_1} lengte_i + \varepsilon_i$$

$$gewicht_i = -59.1 + 0.785 \times lengte_i + \varepsilon_i$$

LINEAIRE REGRESSIE: RESULTATEN

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i$$

$$gewicht_i = -59.1 + 0.785 \times lengte_i + \varepsilon_i$$

Interpretatie van β_0 ("constante" of "intercept")
Als iemand 0 cm lang is, dan weegt die person -59.1 kg.

Interpretatie van β_1 ("helling")
Als iemand 1 cm langer wordt, dan wordt diegene 0.78 kg zwaarder.

IN GRAFIEK

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + \varepsilon_i$$

$$gewicht_i = -54.8 + 0.756 \times lengte_i + \varepsilon_i$$

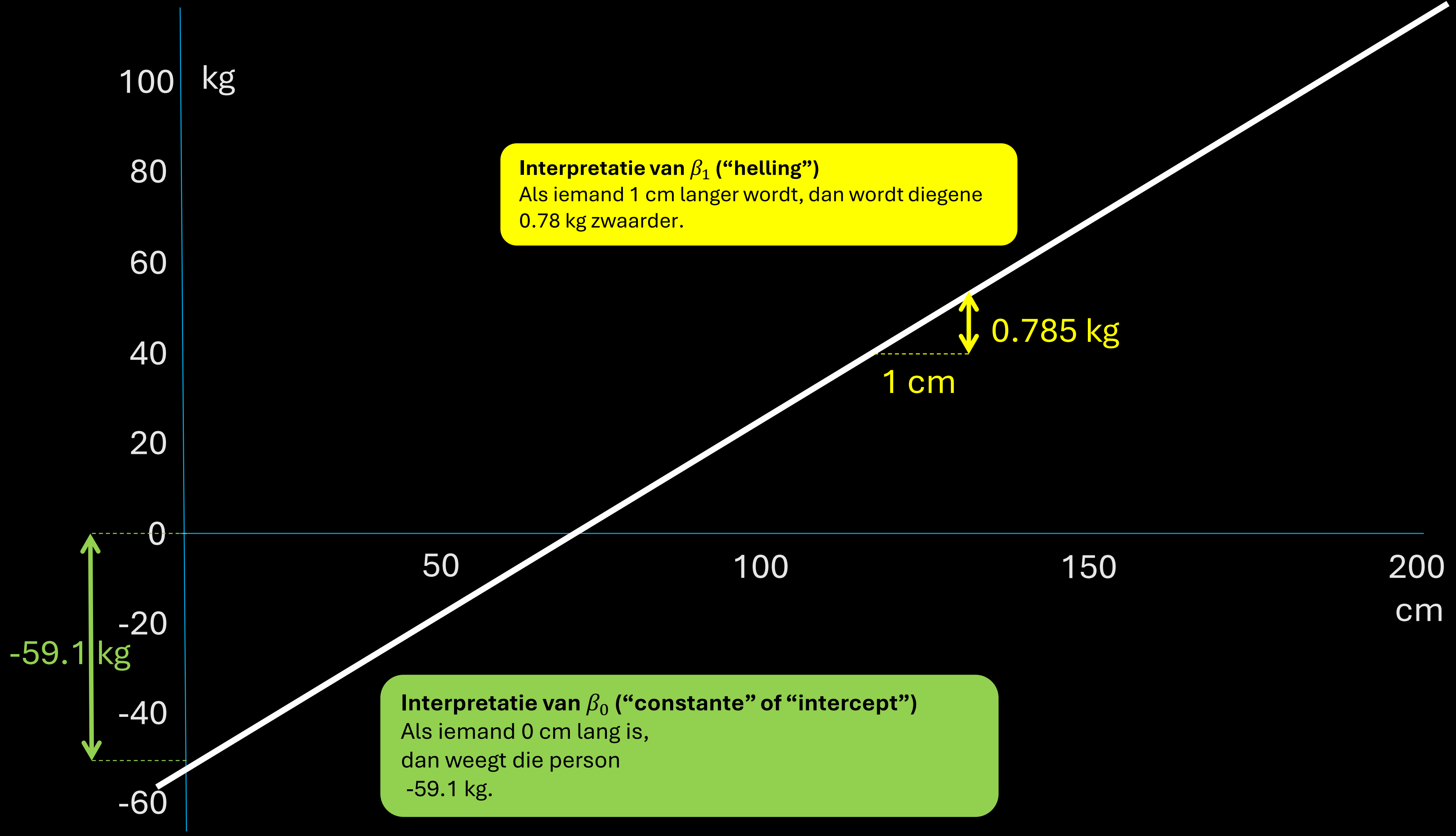

https://elmarjansen.nl/os

OEFENING 1

Het effect van gemiddelde grootte van huishoudens in een buurt
op gemiddeld aantal auto's per huishouden in die buurt

RESULTATEN OEFENING

```
Call:
lm(formula = autos_per_hh ~ hh_grootte, data = buurten)

Residuals:
     Min       1Q   Median       3Q      Max
-0.35595 -0.12057 -0.06430  0.07108  1.81900

Coefficients:
            Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
(Intercept) -0.34603    0.05040  -6.866 2.49e-11 ***
hh_grootte   0.47912    0.02729  17.554  < 2e-16 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.2057 on 405 degrees of freedom
  (72 observations deleted due to missingness)
Multiple R-squared:  0.4321, Adjusted R-squared:  0.4307
F-statistic: 308.2 on 1 and 405 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,657[a]	,432	,431	,2057

a. Predictors: (Constant), Bevolking/Particuliere huishoudens/Gemiddelde huishoudensgrootte (aantal)

ANOVA[a]

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	13,033	1	13,033	308,156	<.001[b]
	Residual	17,128	405	,042		
	Total	30,161	406			

a. Dependent Variable: Motorvoertuigen/Personenauto's/Personenauto's per huishouden (per huishouden)

b. Predictors: (Constant), Bevolking/Particuliere huishoudens/Gemiddelde huishoudensgrootte (aantal)

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	-,346	,050		-6,866	<.001	-,445	-,247
	Bevolking/Particuliere huishoudens/Gemiddelde huishoudensgrootte (aantal)	,479	,027	,657	17,554	<.001	,425	,533

a. Dependent Variable: Motorvoertuigen/Personenauto's/Personenauto's per huishouden (per huishouden)

```
Call:
lm(formula = autos_per_hh ~ hh_grootte, data = buurten)

Residuals:
     Min       1Q   Median       3Q      Max 
-0.35595 -0.12057 -0.06430  0.07108  1.81900 

Coefficients:
            Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)    
(Intercept) -0.34603    0.05040  -6.866 2.49e-11 ***
hh_grootte   0.47912    0.02729  17.554  < 2e-16 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.2057 on 405 degrees of freedom
  (72 observations deleted due to missingness)
Multiple R-squared:  0.4321, Adjusted R-squared:  0.4307 
F-statistic: 308.2 on 1 and 405 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,657[a]	,432	,431	,2057

a. Predictors: (Constant), Bevolking/Particuliere huishoudens/Gemiddelde huishoudensgrootte (aantal)

DE R^2

Maat voor kwaliteit van het model, oftewel: *model fit*

HOE KUNNEN WE ONDERSCHEID MAKEN?

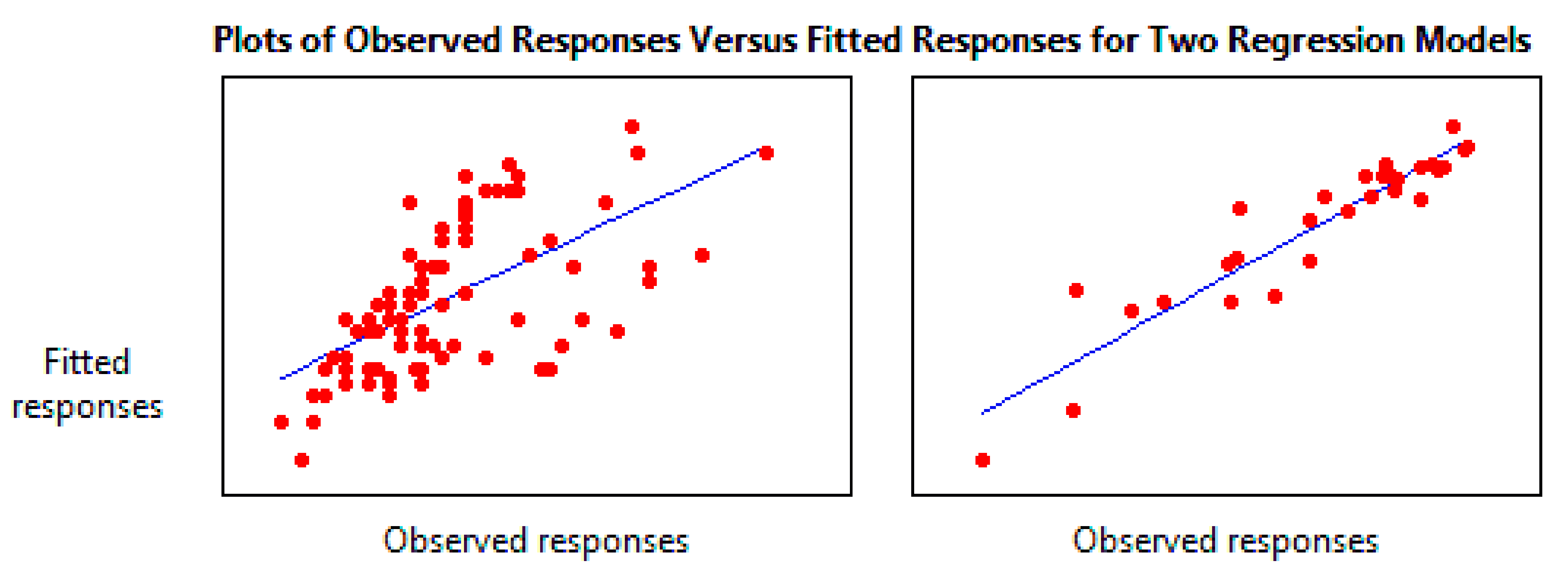

DE R^2

De R^2 geeft de ***verklaarde variantie***: een indicatie van hoe goed de gemaakte vergelijking (het "model") de afhankelijke variabele voorspelt.

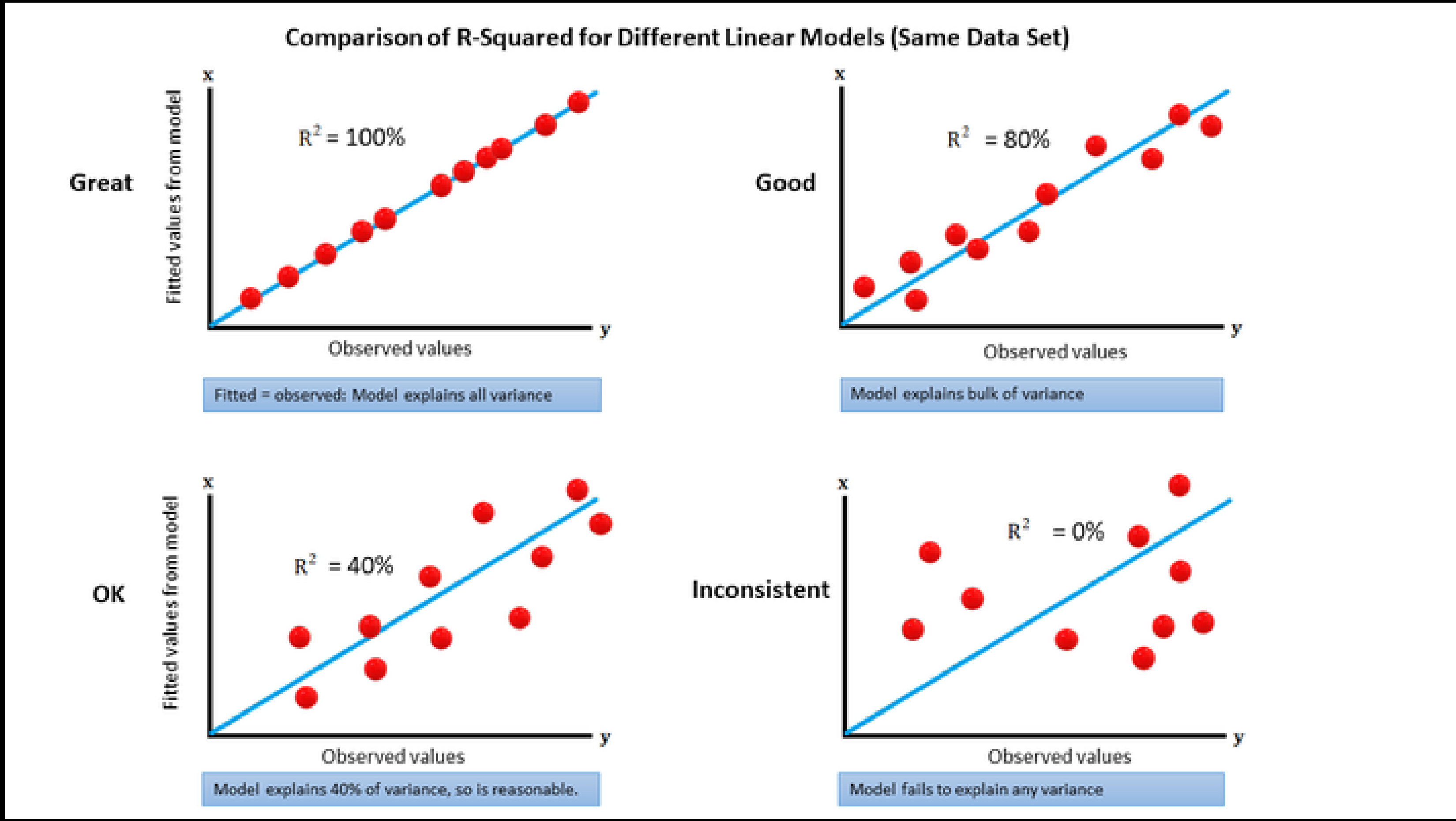

R-KWADRAAT BEREKENEN

$$R^2 = 1 - \frac{SS_{Regression}}{SS_{Total}}$$

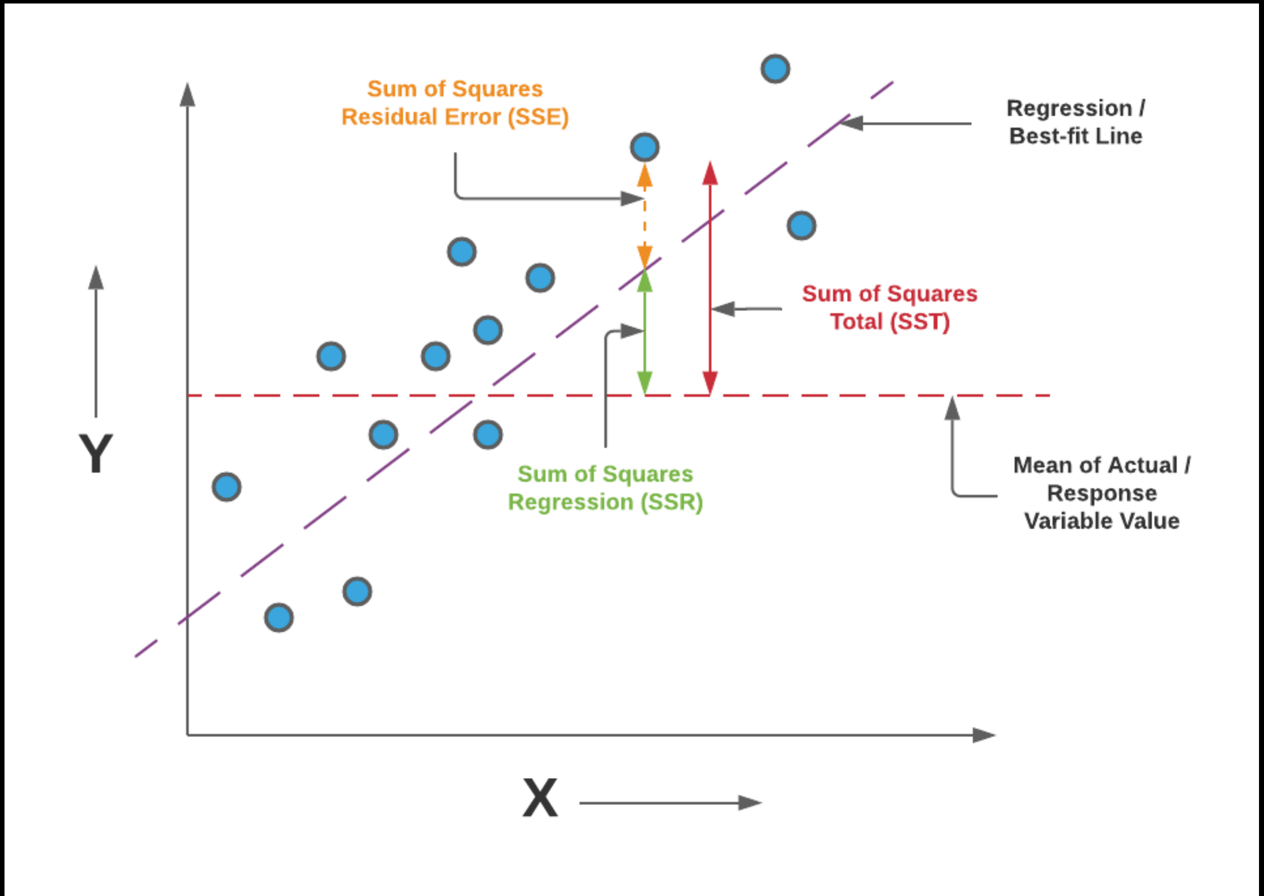

DE ADJUSTED R^2

De Adjusted R^2 is een iets **gecorrigeerde R^2** .

Hij weegt mee dat je model **altijd beter gaat voorspellen** *in je steekproef* als je onafhankelijke **variabelen toevoegt** aan het model.

Dit is vooral relevant **bij kleine N** en **veel onafhankelijke variabelen**.

R^2

$$weight_i = -54.8 + 0.756 \times height_i + \varepsilon_i$$

```
Call:
lm(formula = gewicht ~ lengte, data = dt)

Residuals:
    Min      1Q  Median      3Q     Max 
-33.169  -8.716  -1.600   7.124 107.124 

Coefficients:
             Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)    
(Intercept) -59.11937    5.89162  -10.03   <2e-16 ***
lengte        0.78450    0.03384   23.18   <2e-16 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 12.99 on 1761 degrees of freedom
Multiple R-squared:  0.2338,	Adjusted R-squared:  0.2334
```

De R^2 geeft de ***verklaarde variantie***: een indicatie van hoe goed de gemaakte vergelijking (het "model") de afhankelijke variabele voorspelt. Onze op lengte gebaseerde vergelijk kan 23% van alle variatie in gewicht verklaren.

R^2

Hoe zit het in het model dat we net zelf hebben gedraaid?

De R^2 van ons aantal-auto’s-model is 0.43.

De verschillen in het aantal auto’s per huishouden tussen buurten kunnen dus voor 43% verklaard worden door verschillen in (gemiddelde) huishoudomvang.

OMGAAN MET ONZEKERHEID

Van steekproef naar populatie:

manieren om *onzekerheid* van onze *schattingen* uit te drukken

INFERENTIËLE STATISTIEK

Op basis van een bekende

(maar oninteressante) **steekproef**

schattingen doen

ten aanzien van de **populatie**.

STANDAARDFOUT

```
Call:
lm(formula = autos_per_hh ~ hh_grootte, data = buurten)

Residuals:
     Min       1Q   Median       3Q      Max 
-0.35595 -0.12057 -0.06430  0.07108  1.81900 

Coefficients:
            Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)    
(Intercept) -0.34603    0.05040  -6.866 2.49e-11 ***
hh_grootte   0.47912    0.02729  17.554  < 2e-16 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.2057 on 405 degrees of freedom
  (72 observations deleted due to missingness)
Multiple R-squared:  0.4321,	Adjusted R-squared:  0.4307 
F-statistic: 308.2 on 1 and 405 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Formeel: de geschatte standaardafwijking van de *steekproevenverdeling* van de geschatte parameter

Intuïtief: een indicatie van hoe ver we denken dat de schatting (gemiddeld) van de echte waarde af zit.

We verwachten dus dat het effect van hh_grootte 0.48 is,
maar met deze steekproef zitten we daar gemiddeld 0.03 naast.

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	95.0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	-,346	,050		-6,866	<.001	-,445	-,247
	Bevolking/Particuliere huishoudens/Gemiddelde huishoudensgrootte (aantal)	,479	,027	,657	17,554	<.001	,425	,533

a. Dependent Variable: Motorvoertuigen/Personenauto's/Personenauto's per huishouden (per huishouden)

T-TOETS (SIGNIFICANTIE VAN COËFFICIËNTEN)

```
Call:
lm(formula = autos_per_hh ~ hh_grootte, data = buurten)

Residuals:
     Min       1Q   Median       3Q      Max 
-0.35595 -0.12057 -0.06430  0.07108  1.81900 

Coefficients:
            Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)    
(Intercept) -0.34603    0.0504   -6.866 2.49e-11 ***
hh_grootte   0.47912    0.0272   17.554  < 2e-16 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.2057 on 405 degrees of freedom
  (72 observations deleted due to missingness)
Multiple R-squared:  0.4321, Adjusted R-squared:  0.4307 
F-statistic: 308.2 on 1 and 405 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

Toets of de gevonden steekproef waarschijnlijk is als de coëfficiënt in de populatie eigenlijk 0 is.

Met andere woorden:
zou je dit effect toevallig kunnen vinden in een steekproef, als er eigenlijk geen effect is.

$p < 0.01$ voor het effect van hh_grootte:

Het effect is significant: het is niet waarschijnlijk om deze steekproef te vinden als er in de populatie geen effect is.

Coefficients[a]

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			95.0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	-,346	,050		-6,866	<.001	-,445	-,247
	Bevolking/Particuliere huishoudens/Gemiddelde huishoudensgrootte (aantal)	,479	,027	,657	17,554	<.001	,425	,533

a. Dependent Variable: Motorvoertuigen/Personenauto's/Personenauto's per huishouden (per huishouden)

Let op: de significantie van de constante is inhoudelijk niet interessant

F-TOETS (SIGNIFICANTIE VAN MODEL)

```
Call:
lm(formula = autos_per_hh ~ hh_grootte, data = buurten)

Residuals:
     Min       1Q   Median       3Q      Max 
-0.35595 -0.12057 -0.06430  0.07108  1.81900 

Coefficients:
            Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)    
(Intercept) -0.34603    0.05040  -6.866 2.49e-11 ***
hh_grootte   0.47912    0.02729  17.554  < 2e-16 ***
---
Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.2057 on 405 degrees of freedom
  (72 observations deleted due to missingness)
Multiple R-squared:  0.4321, Adjusted R-squared:  0.4307 
F-statistic: 308.2 on 1 and 405 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

ANOVA[a]

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	13,033	1	13,033	308,156	<.001[b]
	Residual	17,128	405	,042		
	Total	30,161	406			

a. Dependent Variable: Motorvoertuigen/Personenauto's/Personenauto's per huishouden (per huishouden)

b. Predictors: (Constant), Bevolking/Particuliere huishoudens/Gemiddelde huishoudensgrootte (aantal)

Toets of de gevonden verklaringskracht van het model (de R2) waarschijnlijk is als het model in werkelijkheid geen enkele voorspellende kracht heeft.

Met andere woorden:
zou je dit gehele model kunnen vinden in een steekproef, als eigenlijk geen onafhankelijke variabele effect heeft.

$p < 0.01$:

Het model voorspelt significant beter dan geen model

Let op: dit is eigenlijk alleen relevant bij meerdere onafhankelijke variabelen.

MEERVOUDIGE REGRESSIE

Regressie met meerdere onafhankelijke variabelen

MEERVOUDIGE REGRESSIE

Meervoudige Regressie

Regressie met meerdere onafhankelijke variabelen

$$\boxed{y_i = \beta_0 + \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \cdots + \varepsilon_i}$$

Interpretatie van β_1

Als x_1 omhoog gaat met 1
en x_2 gelijk blijft, stijgt y met β_1

Interpretatie van β_2

Als x_2 omhoog gaat met 1
en x_1 gelijk blijft, stijgt y met β_2

Effect is nu *constant houdend voor* andere variabele
Dat gaan we volgende week gebruiken om te *controleren*

MEERVOUDIGE REGRESSIE

Verder verandert er niets ten opzichte

van enkelvoudige regressie!

OEFENING 2

Gemiddeld aantal auto's per huishouden verklaard op basis van huishoudengrootte en koopwoningen

AFSLUITING

VOLGENDE WEEK

- Controleren en causaliteit
- Regressie-assumpties
- Transformaties
- Dummy-variabelen
- Rapporteren

TOT SLOT

- De slides zijn online beschikbaar (https://elmarjansen.nl/os)
- Een handout / reader met de samenvatting is in de maak
- Deel je opmerkingen / wensen / vragen!
  elmar@elmarjansen.nl